

สาขาที่ 9 สาขาการจัดการสุขภาพชุมชนและอนามัยสิ่งแวดล้อม

ครองงาน หมายถึง การมีความสามารถปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ และงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ (80 คะแนน) ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ที่จำเป็นของ อสม.เกี่ยวกับสาขาที่เข้ารับการคัดเลือก อสม.ดีเด่น (10 คะแนน)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือ × หน้าข้อความต่อไปนี้ (ข้อละ 0.5 คะแนน)

...√..1.	อสม. สาขาการจัดการสุขภาพชุมชนและอนามัยสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินงานของ อสม. ในการจัดการและเป็นต้นแบบด้านการจัดการสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของตนเองตลอดจนครอบครัวและชุมชน สามารถสร้างความเข้าใจและถ่ายทอดองค์ความรู้ จัดทำแผนการจัดการสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน รวมถึงค้นหาต้นเหตุทางสังคม หรือกลไก เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่การมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีอย่างยั่งยืน
...√..2.	การจัดการขยะที่ต้นทาง เช่น ลดปริมาณขยะ ลดการใช้โฟม- พลาสติก และส่งเสริมการใช้ถุงผ้าหรือกระเป๋าแทนถุงพลาสติก รวมทั้งการใช้ภาชนะที่เหมาะสมในการบรรจุอาหาร (อาหารร้อนจัดต้องใช้วัสดุที่เหมาะสม)
...×..3.	การจัดการขยะที่เกิดจากการดูแลผู้ป่วยติดเตียงที่พักรักษาตัวอยู่ที่บ้านได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากเป็นขยะที่มีเลือดหรือสารคัดหลั่งของผู้ป่วยปนเปื้อน สามารถทิ้งในขยะทั่วไปในชุมชนได้เลย
...×..4.	ภาชนะที่ล้างทำความสะอาดเรียบร้อยแล้ว ต้องใช้ผ้าเช็ดภาชนะให้แห้ง แล้วเก็บในที่สะอาด และสูงจากพื้น
...√..5.	การซื้ออาหารปรุงสำเร็จพร้อมบริโภค ต้องซื้อจากร้านค้าที่สะอาด และได้รับป้าย “อาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good taste) จากหน่วยงานราชการ
...√..6.	ไม่ซบถ่ายบนพื้นดินหรือแหล่งน้ำ และใช้ส้วมอย่างถูกต้อง เช่น ไม่ขึ้นไปเหยียบบนโถส้วมแบบนั่งราบ (ชักโครก) ขำระล้างโถส้วมหลังการใช้ ล้างมืออย่างถูกวิธีทุกครั้งหลังการใช้ส้วม
...√..7.	ปรับโครงสร้างและสภาพแวดล้อมของบ้านให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น จัดส้วมแบบนั่งราบ(ชักโครก) และมีราวจับสำหรับพยุงตัว
...×..8.	น้ำทิ้งที่มีการปนเปื้อนของไขมัน เศษอาหาร จากห้องครัว ไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการบำบัดเบื้องต้น (บ่อดักไขมัน) ก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ
...√..9.	หากต้องการให้คุณภาพอากาศภายในบ้านดี ควรปฏิบัติดังนี้ 1.ทำความสะอาดบ้านและเครื่องปรับอากาศอย่างถูกวิธี 2.งดการเผาขยะ 3.ลดการจุดธูป 4.ไม่สูบบุหรี่ในบ้าน 5.ปลูกต้นไม้ช่วยดูดสารพิษ
...×..10.	เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตจากการเกษตรแล้ว สามารถเผาเพื่อเตรียมพื้นที่ในการเพาะปลูกครั้งต่อไปได้เลย เช่น การเผาฟางหรือตอซังข้าว การเผาอ้อย เป็นต้น
...×..11.	เมื่อมีการประกาศเตือนเรื่องหมอกควันเกินค่ามาตรฐาน ประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุ และเด็กเล็ก ควรทำตัวปกติ ไม่ต้องเฝ้าระวัง

...x.12.	รถสูบล้างปฏิกูล (รถดูดส้วม) เมื่อเก็บขน/สูบล้างปฏิกูลตามบ้านเรือนในชุมชนของท่านแล้ว สามารถนำไปทิ้งในบริเวณที่นา สวนยาง พื้นที่การเกษตร หรือพื้นที่สาธารณะ โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการบำบัด ไม่ถือเป็นความผิด
...x.13.	สาระของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 อสม.และประชาชน ไม่จำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ เพราะเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น
...x.14.	การจัดทำแผนสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของชุมชน ต้องให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้จัดทำ
...v.15.	การทำแผนสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของชุมชน ต้องระดมความคิดเห็นจากคนในชุมชน โดยใช้ข้อมูลจากสภาพปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน
...v.16.	การแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของชุมชน สามารถจัดทำแผนเพื่อประสานขอรับการสนับสนุนจาก อบต./เทศบาลหน่วยงานอื่นๆ และการระดมทุนภายในชุมชนเอง
...v.17.	อสม.สามารถช่วยให้ความรู้ เรื่องการเตรียมตัวก่อนเกิด ขณะเกิด และหลังเกิดอุทกภัย (น้ำท่วม) ได้ เช่น การทำส้วมกระดาด และการจัดการสิ่งปฏิกูลหลังน้ำลดอย่างถูกหลักสุขาภิบาล
...v.18.	การสร้างความรู้ด้านสุขภาพของประชาชนในการจัดการสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม เป็นบทบาทสำคัญของ อสม. ในการจัดการสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม
...x.19.	การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชน ควรดำเนินการตามรูปแบบที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดเท่านั้น
...x.20.	การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาเพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุดและแตกต่างจากชุมชนจัดการสุขภาพ

ความรู้ตามบริบทของแต่ละพื้นที่ / ความสนใจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในสาขาที่เข้ารับการคัดเลือกกลุ่มชน (10 คะแนน)

ประเด็นการสร้างความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์	มี	ไม่มี	ผล
2.1 การสื่อสารประเด็นหลักด้านการจัดการสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม (Key Message) /ประเด็นสำคัญ (5 คะแนน)			
1) กินอาหารปรุงสุกใหม่ทุกมื้อ ใช้ช้อนกลางในการรับประทานอาหารร่วมกัน และล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่ทุกครั้ง ก่อนกินอาหารและหลังใช้ส้วมเพื่อป้องกันการเจ็บป่วย			
2) การจัดการครัวตามหลักสุขาภิบาลอาหาร สภาพครัวสะอาด แยกเป็นสัดส่วนจากบริเวณอื่นในบ้าน มีการเก็บอาหารที่ป้องกันสัตว์ แมลงนำโรค มีการใช้และล้างภาชนะอุปกรณ์ที่เหมาะสมและสะอาด			
3) ควรรักษาสิ่งแวดล้อมด้วยการลดปริมาณขยะ ลดการใช้โฟมและพลาสติกใช้แล้วทิ้ง ใช้ภาชนะที่เหมาะสมกับการบรรจุอาหารแทน อาหารร้อนจัดต้องใช้ภาชนะที่เหมาะสม			
4) เก็บบ้านไม่ให้รก ไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ป้องกันใช้เลือดออก ใช้ซิก้า และใช้ปวดช้อยุงลายหรือซิคุนกูญา			
5) ควรกำจัดฝุ่นและควันในบ้าน งดการเผา ลดการจุดธูป ไม่สูบบุหรี่ในบ้าน ทำความสะอาดเครื่องปรับอากาศอย่างถูกวิธี และปลุกต้นไม้ช่วยลดมลพิษ			
6) เมื่อมีอาการไอหรือจาม ควรป้องกันตนเองและผู้อื่นด้วยการสวมหน้ากากอนามัย และควรล้างมืออย่างถูกวิธี			
7) ไม่ขับถ่ายบนพื้นดินหรือแหล่งน้ำ ใช้ส้วมอย่างถูกวิธี เช่น ไม่ขึ้นไปเหยียบบนโถส้วมแบบนั่งราบ ชำระล้างโถส้วมหลังการใช้งาน ล้างมืออย่างถูกวิธีทุกครั้งหลังใช้ส้วม			
8) หากต้องซื้ออาหารปรุงสำเร็จพร้อมบริโภค ต้องเลือกร้านค้าที่สะอาด และติดป้าย “อาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good taste) จากหน่วยงานราชการรับรอง			
9) ควรตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องเล่น ให้อยู่ในสภาพดีก่อนเด็กเล่น และดูแลให้เล่นอย่างปลอดภัย			
10) ควรปรับโครงสร้างและสภาพแวดล้อมของบ้านให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ (เช่น เลือกใช้อุปกรณ์และผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมป้องกันการหกล้ม หรือเกิดอุบัติเหตุในบ้าน ควรปรับโครงสร้างและสภาพแวดล้อมของบ้านให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายผู้สูงอายุ เช่น ส้วมนั่งราบ ราวจับ ราวจูงในห้องน้ำ หรือตามทางเดินในบ้านมีแสงสว่างเพียงพอ พื้นกระเบื้องหยาบและไม่ลื่น เป็นต้น)			
11) ควรมีความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ของประชาชน ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535			

12) แนวคิดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยสร้างสุขภาพของประชาชนและอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ดี			
2.2 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ และถ่ายทอดประสบการณ์ (1 คะแนน)			
ลักษณะวิธีการที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้			
- การบอกกล่าวทั้งรายบุคคล / รายกลุ่ม			
- ผ่านสื่อ / เทคโนโลยีชุมชน			
- เวทีประชุม / ประชาคม			
- การจัดกิจกรรมรณรงค์ตามปฏิทินสาธารณสุข			
ประเภทของสื่อที่ใช้			
- สื่อชุมชน			
- สื่อบุคคล / ภูมิปัญญา			
- สื่อสิ่งพิมพ์			
- สื่อ IT			
- สื่อมวลชน			
- สื่อประสม			
2.3 การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (1 คะแนน)			
1) ดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข			
2) ดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่อื่นๆ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจ องค์กรเอกชน สถาบันการศึกษา เป็นต้น			
3) มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล รวมทั้งปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (3 คะแนน)			

3. มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแผนสุขภาพชุมชนอย่างบูรณาการ (20 คะแนน)

รายละเอียด	มี	ไม่มี	ผล
3.1 มีแผนการทำงาน / ปฏิทินการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนในชุมชน			
- ชุมชนรับรู้สถานการณ์ / ปัญหาของตนเอง และร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหา			
- สามารถผลักดันให้เป็นนโยบายสาธารณะและมาตรการทางสังคม			
- มีการประเมินผล / สรุปบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลต่อไป			
3.2 มีการทำงานเป็นทีม และสร้างเครือข่ายในระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน			

3.3 มีการระดมทุน/งบประมาณและการบริหารจัดการที่ดี (แผนงาน/คณะกรรมการ/การประเมินผล)			
3.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น / องค์กรชุมชน ให้การสนับสนุน			
3.5 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมกันดำเนินการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาของชุมชน			
3.6 สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานที่เหมาะสม			
- แสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งเว็บไซต์ สื่อเอกสาร ฯลฯ			
- การเชื่อมต่องานเครือข่าย ทางเว็บไซต์ ช่วงที่เหมาะสม			
- นำความรู้ วิธีการมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม			

4. กิจกรรมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเกี่ยวกับสาขาที่เข้ารับการคัดเลือก (10 คะแนน)

รายละเอียด	มี	ไม่มี	ผล
4.1 เฝ้าระวัง และติดตาม			
- มาตรฐานสุขาภิบาลอาหาร เช่น สถานที่จำหน่ายอาหาร ตลาด แผงลอย ทางด้านสุขาภิบาลอาหารและน้ำ เช่น การเฝ้าระวังทางกายภาพเพื่อรักษามาตรฐาน Clean food good taste และการเฝ้าระวังทางแบคทีเรียโดยชุดทดสอบ SI-2 เป็นต้น			
- คุณภาพน้ำบริโภคและอุปโภคในครัวเรือน			
- มาตรฐานการสุขาภิบาลที่อยู่อาศัย เช่น การสภาพแวดล้อมของบ้านเรือน ไม่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์พาหะนำโรค มีอากาศถ่ายเทสะดวก มีการจัดการขยะที่ต้นทางอย่างถูกวิธี เป็นต้น			
- มาตรฐานการเฝ้าระวังสาธารณสุขในชุมชน เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม หมอกควัน ไฟไหม้บ่อขยะ เป็นต้น			
- มาตรฐานคุณภาพอากาศในชุมชนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง			
- การลักลอบทิ้งสิ่งปฏิกูลของรถสูบล้างสิ่งปฏิกูล			
- สิ่งกีดขวางกีดกัน จากน้ำทิ้งลงแหล่งน้ำสาธารณะ จากแหล่งกำเนิดน้ำเสียในพื้นที่ เช่น บ้านเรือน โรงพยาบาล โรงงาน อุตสาหกรรมในพื้นที่			
- เหตุรำคาญที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้อง			
4.2 มาตรการทางสังคม			
- การลดขยะที่ต้นทาง เช่น คัดแยกขยะ เศษอาหารไปใช้ประโยชน์ การไม่ใช้ถุงพลาสติก และโฟม			
- แนะนำการจัดการขยะติดเชื้อ และขยะอันตรายในชุมชนอย่างถูกหลักสุขาภิบาล			

- ไม่เผาวัสดุทางการเกษตร เช่น อ้อย ฟางข้าว เป็นต้น			
- การทำความสะอาดบ้านตามหลักสุขาภิบาลที่อยู่อาศัย เพื่อมิให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์และแมลงพาหะนำโรค			
4.3 สื่อสารสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ ในประเด็นหลักด้านการจัดการสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม (Key Message)			
4.4 จัดทำแผนการบริหารจัดการด้านสุขภาพชุมชนและอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการมีส่วนร่วม			

5. ผลงานความสำเร็จ (เชิงประจักษ์) ในสาขาที่คัดเลือก (20 คะแนน)

ที่มาของปัญหา อ้างอิงข้อมูลและสถานการณ์

- จุดหมายปลายทางของการดำเนินกิจกรรม
- การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยระบุบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย
- ผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

ผลงานการแก้ไขปัญหาใน 3 ด้าน เป็นอย่างน้อย ได้แก่

- การแก้ไขปัญหาด้านการสุขาภิบาลอาหารและน้ำในชุมชน เช่น การผลักดันให้ร้านอาหารได้มาตรฐาน Clean Food Good Taste เพิ่มมากขึ้น, มีกระบวนการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำอุปโภคและบริโภคในครัวเรือน
 - ไม่มี มีระบุพร้อมแสดงหลักฐาน...
- จำนวนผู้ป่วยโรคระบบทางเดินอาหารในพื้นที่ลดลง
 - ไม่มี มีระบุพร้อมแสดงหลักฐาน...
- การแก้ไขปัญหาการลักลอบทิ้งสิ่งปฏิกูลในพื้นที่
 - ไม่มี มีระบุพร้อมแสดงหลักฐาน...
- จำนวนขยะ (ขยะทั่วไป, ขยะติดเชื้อ, ขยะอันตราย) ในพื้นที่ มีปริมาณลดลง / มีการกำจัดอย่างถูกหลักสุขาภิบาล
 - ไม่มี มีระบุพร้อมแสดงหลักฐาน...
- เกิดมาตรการลดการเผาในที่โล่งแจ้งในชุมชน
 - ไม่มี มีระบุพร้อมแสดงหลักฐาน...
- ผลงานการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการสุขภาพในชุมชนและอนามัยสิ่งแวดล้อม อื่นๆ
 - ไม่มี มีระบุพร้อมแสดงหลักฐาน...

ผลงานเชิงประจักษ์ ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคตตามจุดหมายปลายทาง ตลอดจนการได้รับรางวัลจากหน่วยงาน
ต่างๆ ทุกระดับ (โปรดระบุพร้อมแสดงหลักฐาน)

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

- แนวทางการธำรงความยั่งยืนของกิจกรรม

.....
.....
.....

6.ผลงานเด่น / นวัตกรรม (10 คะแนน)

.....
.....
.....
.....